

Motion till riksdagen 2025/26:4112

av **Ulrika Liljeberg m.fl. (C)**

med anledning av prop. 2025/26:217 Ett utökat straffrättsligt tjänstemannaansvar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår propositionen i den del det gäller införandet av brotten missbruk av offentlig ställning respektive grovt missbruk av offentlig ställning (20 kap. 2 § brottsbalken och 22 d § lagen om offentlig anställning).
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en utvärdering av den föreslagna straffskaleändringen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Centerpartiets syn på rättspolitik är tydlig – det går att vara både tuff och smart mot brottslighet. Det är med stolthet och målmedvetenhet vi driver en rättspolitik som fokuserar på att effektivt bekämpa brottslighet. Centerpartiet vill bidra till breda överenskommelser som skapar framtidstro – för att Sverige kan mer.

I vårt rättspolitiska arbete leds vi av tre fokusområden – nödvändigheten i att försvåra för brott att begås, behovet av att stärka statens förmåga att lagföra brott och viljan att skapa framtidstro. I detta ser vi att det behövs såväl kort- som långsiktiga reformer, särskilt i det förebyggande arbetet där vi vill se ett paradigmskifte för att vända den negativa utvecklingen.

Att ta hårda tag mot brottslighet behöver inte ske på bekostnad av rättsprinciper. Centerpartiet ser att det är möjligt att bedriva en smart rättspolitik och samtidigt värna rättsväsendet. Det är viktigt att stå emot frestelsen att landa i de mest rubriksättande, men många gånger ineffektiva, förslagen. Med utgångspunkt i vår ambition att arbeta resultatnriktat, rättssäkert och kunskapsbaserat vill vi därmed anföra följande.

Om ärendet

Centerpartiet ser ett behov av att samlat se över lagstiftning i syfte att stärka skyddet för offentliganställda och motverka otillåten påverkan, korruption och tjänstefel. Vi ser positivt på att detta har uppmärksammats genom utredningen, även om förslag om exempelvis korruptionsbrott helt saknas i propositionen. Centerpartiet ser därtill positivt på att regeringen valde att inte gå vidare med vissa av de bredare åtgärderna inom ramen för utredningen, såsom att utvidga tillämpningsområdet för ringa tjänstefel.

Den svenska förvaltningen spelar en central roll i att upprätthålla stabilitet, rätts-säkerhet och förutsägbarhet i den svenska demokratin. Opartiska och sakliga tjänstepersoner är grundpelare i arbetet med att upprätthålla förtroendet för den offentliga sektorn. Det finns tydliga tecken i samhället på att kommunala och statliga tjänstemän som bedriver olika former av myndighetsutövning blir utsatta för trakasserier, mutor, hot, våld och annan otillåten påverkan. Sådana hot, våldshandlingar, trakasserier, mutor eller annan otillåten påverkan i arbetet är inte bara brott mot enskilda, utan ett hot mot demokratin. Centerpartiet ser ett stort behov av att stärka såväl skyddet för offentligt anställda som allmänhetens förtroende för den svenska förvaltningen.

En ny straffbestämmelse om missbruk av offentlig ställning

Regeringen har valt att gå vidare med ett förslag som innebär att ett nytt gradindelad brott införs i brottsbalken, med beteckningen missbruk av offentlig ställning. Därigenom straffbeläggs att vid utövandet av offentlig tjänst, offentligt uppdrag eller annan offentlig verksamhet, uppsåtligen i strid med lag eller annan författning vidta eller underlåta att vidta en åtgärd för att få en otillbörlig förmån eller för att någon annan ska få en sådan förmån eller för att otillbörligt missgynna någon annan. Om brottet är grovt ska det dömas för grovt missbruk av offentlig ställning. Straffet för missbruk av offentlig ställning föreslås vara böter eller fängelse i högst två år samt, för grovt brott, fängelse i lägst ett år och sex månader och högst sex år.

Centerpartiet instämmer i behovet av ansvarsutkrävande inom den offentliga sektorn. Centerpartiet ser emellertid att behovet av lagstiftning kräver ett mer heltäckande perspektiv än dem som regeringen valt att gå fram med i den aktuella propositionen. För Centerpartiet väger behovet av att skydda tjänstepersoner från hot, hat och misstänklighöjande tungt. Vi ser även att det behövs ett helhetsgrepp kring tjänstepersoner inom offentlig sektor – som inkluderar såväl brottsförebyggande arbete som möjligheter till ansvarsutkrävande när avsiktligt missbruk av en offentlig ställning sker.

Gällande den föreslagna nya bestämmelsen om missbruk av offentlig ställning ser vi en problematik inom dess utformning. Bestämmelsen är såväl oklar som långtgående i förhållande till de angivna problemområdena. Akavia har anfört att den föreslagna bestämmelsen har en karaktär av generalklausul som ska omfatta ”straffvärda handlingar som inte träffas av andra bestämmelser”. Centerpartiet delar deras bedömning. Vi instämmer därtill i synpunkterna från flertalet remissinstanser – bl.a. Brottsförebyggande rådet (Brå) och Svea hovrätt – om att den föreslagna bestämmelsen kan strida mot legalitetsprincipens krav på förutsebarhet och förbud mot obestämdhet. Även Lagrådet avrådde från att göra avsteg från den straffrättsliga legalitetsprincipens krav på begriplighet och precision i fråga om vilka som omfattas av en straffbestämmelse.

Centerpartiet avstyrker därför regeringens förslag i dess nuvarande format. Vi ser dock ett behov av att utreda den befintliga lagstiftningen på området för att se hur det

brottsförebyggande, det brottsbeivrande och ansvarsutkrävande arbetet inom offentlig sektor kan fördjupas.

Straffet för grovt tjänstefel

Regeringen har, i syfte att säkerställa att lagstiftningen bättre ska återspegla brottslighetens allvar, föreslagit att minimistraflet för grovt tjänstefel ska skärpas till fängelse i ett år och sex månader. Centerpartiet vill lyfta problematiken gällande den kaskad av lagändringar som kommit inom straffrätten under mandatperioden, som mötts av hård kritik från bl.a. Lagrådet (se Lagrådets yttrande från den 5 mars 2026 om dubbla straff för brott i kriminella nätverk och skärpta straffskalor). Centerpartiet kräver, i likhet med det som anförs av Lagrådet, en konsekvensanalys av regeringens lagstiftningsärenden som berör grundläggande principer på straffrättens område.

Sammanfattning

Centerpartiet anser att det nya förslaget på bestämmelse om missbruk av offentlig ställning är alltför vagt, brett och felaktigt utformat för att kunna bli en ny lag. Därtill finns det ett stort behov av genomlysningar av regeringens rättspolitiska reformer. Gång på gång under mandatperioden har vi belyst vikten av att upprätthålla centrala rättsprinciper, lyssna på rättsväsendets expertis och utvärdera konsekvenserna av ny lagstiftning innan ytterligare reformer genomförs. Regeringen måste börja lyssna på Sveriges juridiska profession, lärosäten, rättsväsen, civilsamhällesorganisationer och expertmyndigheter. Centerpartiet vill därför att det görs en konsekvensanalys av hur samtliga förslag om de skärpta straffskalorna i denna proposition förhåller sig till såväl varandra som Sveriges grundläggande straffrättsliga principer och befintliga straffrättsliga system.

Ulrika Liljeberg (C)

Malin Björk (C)

Muharrem Demirok (C)

Anna Lasses (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Daniel Bäckström (C)

Mikael Larsson (C)

Kerstin Lundgren (C)